

Sognevejens dysser

Neolithic Age

Dolmen

Dolmen

| Sognevejens-dysser-01

Nødager Sogn sydøst for Kolind er, med omkring 50 kendte storstensgrave fra bondestenalderen, det sogn i Danmark, hvorfra vi kender flest sådanne grave. Området repræsenterer det sydlige modstykke til en næsten tilsvarende koncentration ved [Stenvad](#) nord for datidens saltvandsholdige Kolindsund. Langs Sognevejen ligger der 3 markante gravanlæg og yderligere en smuk langdysse findes ved "Ildbjerggård" et kort stykke længere mod syd.

Kramkisten set fra sydvest. Højen omkring de to tilbageværende gravkamre er stærkt afgravet.

Ingen af de nedenfor omtalte grave har været undersøgt arkæologisk, og de genstande som evt. er blevet fundet under fortidens skattegravninger og stenhugst i anlæggene kendes ikke. De tre grave blev frivilligt fredet allerede i 1887-88.

Det smalle rektangulære stenkammer midt i højen set fra øst.

Ved et besøg på stedet parkeres der ved langdyssen "Kramkisten", som nu fremstår temmelig afgravet i forhold til den anseelige høj som oprindeligt dækkede dyssens stenbyggede gravkamre. I dag er der bevaret to kamre i den afgravede høj, og muligvis har der været flere. I midten ses et rektangulært, næsten mandslangt stenkammer sat af sten med en østvendt åbning. Dækstenen over kammeret mangler. At dømme fra kammerets form, tilhører den de tidlige af Tragtbægerkulturens storstensgrave fra omkring 3.600 f.Kr.

Den afgravede nordende med det tilbageværende gravkammer set fra sydvest.

Langdyssens nordende er bortgravet. Her mangler i al fald omkring 6 m af jordhøjen. I kanten af den nuværende nordende ses et efter alt at dømme tilsvarende rektangulært gravkammer. De fleste sten heri står ikke på deres oprindelige plads, og mange af stenene er sprængt under fortidens stenhugst i dyssen. Fragmenter af den beskyttende dæksten over gravkammeret ligger dog bevaret over kammerets østende, og herpå ses flere indhuggede skåltegn. De mange mindre sten omkring kammeret kan helt eller delvist stamme fra den stenkakning, som ofte blev anlagt i den omsluttende høj - i så fald er de måske henlagt omkring kammeret i forbindelse med afgravningen af nordenden.

Runddyssen nord for Kramkisten - I baggrunden den smukke Mejdkirke-runddyse.

100 m nord for Kramkisten ligger en runddyse, som modsat langdyssen kun rummer ét gravkammer. Højen omkring kammeret er også her afgravet, og langs kanten af den tilbageværende høj ses spredte randsten. Ud for østsiden af kammeret står der 2 bæresten tilbage fra den stenopbyggede kammergang, som førte gennem højen til kammeret.

Runddyssen set fra sydøst. I forgrunden ses enkelte jordfaste randsten som omgav højen.

Selve gravkammeret er som mange af Djurslands stengrave af 5-kantet form dannet af de 5 bæresten. Ved kammerets sydside ligger den afvæltede dæksten som dækkede kammeret, og herpå er der også i bronzealderen blevet indhugget enkelte skåltegn. I kammerets sydside står de 2 bæresten stadig oprejst med en markant flad side mod kammeret. I nordsiden er de væltet, og i vestenden af kammeret er der kun en mindre, jordfast del tilbage af bærestenen.

Dyssekammeret set fra øst. Nærmest de to tilbageværende bæresten fra kammergangen.

Yderligere ca. 100 m mod nord ligger "Mejdkirken" - den flotteste af de tre her omtalte stenaldergrave.

Dyssekammeret set fra vest.

I denne runddysse er gravkammeret næsten helt intakt. Der mangler kun den karakteristiske og forseglende tørmur i flade sten mellem kammerets bæresten og den store dæksten. Uden for den øst-sydøst orienterede åbning til kammergangen står to delvist indvæltede bæresten tilbage fra gangen.

Mejd kirke-dysse set fra øst. Udenfor kammeret de to bevarede bæresten fra kammergangen.

Set vestfra fornemmes kammerets konstruktion rigtigt. De store bæresten fordeler trykket af den store dæksten optimalt, og både bære- og dækstenen vender den flade side ind mod kammeret. Hvis ikke stenene har haft denne flade side ad naturlig vej, kan de udmærket være blevet kløvet allerede i stenalderen.

Dyssekammeret set fra vest. Bemærk de tætstillede og let indadrettede bæresten.

Mejdkirken passer fint ind i de fleste menneskers opfattelse af hvordan en "rigtig" dansk dysse skal ses ud, og den første tegning vi kender af den er da også ganske tidligt. Man skal dog lige huske på, at dyssen oprindeligt har været helt skjult af den nu afgravede jordhøj omkring kammeret.

Nationalmuseets dygtige tegner A.P.Madsen lavede i 1868 denne smukke tegning af Mejdskirke-dyssen. Bemærk den nu forsvundne langdysse i baggrunden.

Dyssen har sit navn fra det gamle danske ord "Meje" som betyder middagstid. Det fortælles, at præsten for Nøddager og Feldballe sogn, som altid har tilhørt det samme præsteembede, i gammel tid, altid passerede dyssen ved middagstid, og at den deraf fik sit navn. Malerisk og idyllisk er dyssen stadigvæk. Med dens monumentale beliggenhed lige ud til vejen er den en fornem repræsentant for de danske storstensgrave.

Mejdskirken set fra nord. En af Danmarks smukkeste dyssekamre.

På dækstenen over kammeret ses op til 14 skåltegn - små indhuggede cirkulære fordybninger af kultisk karakter, som traditionelt anses for tilføjet gravanlægget.

[Se 3D-model af Mejdkirke-dyssen HER.](#)

Sognevejens-dysser-02

Sognevejens-dysser-03

Sognevejens-dysser-04

Sognevejens-dysser-05

Access

- Fra vej 15: Århus-Grenå drejes vest for Tirstrup by mod Tirstrup lufthavn ad Stabrandvej.
- Efter 3,8 km. og efter at have passeret lufthavnen drejes til højre ad Sognevejen imod Nødager.
- Passer ret over krydset med Horstvedvej ca. 1,3 km. fremme og fortsæt yderligere ca. 300 m til den græsklædte parkeringsniche i vejens højre side ud for langdyssen "Kramkisten".
- Yderligere to flotte stendysser ses ret ud til vejen lidt længere fremme.

Faciliteter

- Informationsskilt ved stendyssen "Mejdkirke".
- Afstand til fortidsminde: 10 / 200 m.

Særlige forhold

- Der er kun adgang til fortidsminderne fra Sognevejen og indenfor de frahegnede områder - respekter omliggende marker.

Related literature

Guide til Danske fortidsminder – *Carsten Henrik Bang (Gyldendal og Skov-og Naturstyrelsen, 1994)*

Fortidsminder i Danmark – *Hennning Dehn-Nielsen (Sesam, 1999)*

Vejviser til Danmarks Oldtid – *Ingrid Falktoft Andersen (Wormianum, 1994)*

Danmarkshistorien bind 1-2, Stenalderen – - (*Sesam, 1981-84*)

På tur i Djurslands fortid – *Karsten Kristiansen (Århus Amt, Natur og Miljø, 2002, 3. udg.)*

Danmarks Oldtid, Stenalderen – *Johannes Brøndsted (Gyldendal, 1. udgave 1938-40)*

Stendysser - Arkitektur og funktion – *Palle Eriksen & Niels H. Andersen (Jysk Arkæologisk Selskab, 2014)*

Practical Information

ADDRESS

8560 Kolind, Central Jutland

OWNERSHIP

Privately owned

GPS

56.331347, 10.624461

UTM

E600440 N6244144
